WYKAZ
WIJÓW TATRZAŃSKICH
(*Myriopoda*)

zebranych w roku 1881.

Podał

Justyn Karliński
student medycyny.

Osobne odbicie ze Sprawozdań Komisyi fizyjogr. Akad. umiej., tom XVII.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem Ignacego Stelcla.
1882.

Jaśnie Wielmożnemu Panu

Dr. K. Estreicherowi

Kawalerowi orderu żelaznej korony

Dyrektorowi Biblioteki Jagiellońskiej

etc. etc.

w dowód

szacunku

autor.

Wykaz wijów (*Myriopoda*) tatrzańskich

zebranych w roku 1881

PODAŁ

Justyn Karliński

student medycyny.

Fauna wijów (*Myriopoda*) galicyjskich jest jeszcze bardzo mało znaną. Dotychczas znamy tylko kilka gatunków Galicyję zamieszkujących podanych przez prof. Dra Nowickiego [1]. Otrzymawszy w roku ubiegłym (1881) zasiłek z Komisyi fizyjograficznéj Akademii Umiejętności zająłem się szczegółowo zbieraniem wijów tatrzańskich w miesiącach Lipcu i Sierpniu. W wycieczkach ograniczyłem się głównie do Tatr środkowych, mniéj dokładnie zbiérałem we wschodnich i zachodnich. Oznaczenie nagromadzonego materyjału zawdzięczam pomocy Prof. Dra Latzla z Wiednia, któremu na tém miejscu składam podziękowanie.

Z pomiędzy gatunków wykazanych w poniższym spisie, uważam za najpospolitsze w Tatrach następujące: *Lithobius forficatus*, *Lithobius mutabilis*, *Julus fallax*, na południowych zaś stokach równie jak te pospolitym jest: *Polydesmus complanatus*, podczas gdy na północnych stokach jest dość rzadkim. Charakterystycznémi dla Tatr zdają się być: *Lithobius cyrtopus*, *Lithobius microps*, *Henicops fulvicornis*, *Scolioplanes pusilus*, *Glomeris Mniszechii*, *Glomeris carpathica*, *Polydesmus tatranus*, *Megalosoma carpathicum* i *Blaniulus guttulatus*.

Nazwy miejscowości przy każdym gatunku podawałem wedle mapy generalnego sztabu austryjackiego, mapy Tatr Prof. Kolbenheyera, oraz nowego Przewodnika do Tatr p. Wal. Elijasza. W systematyczném ułożeniu spisu trzymałem się dzieła Dra Latzla: *Die Myriopoden der österreichisch.-ungarischen Monarchie*. Wien 1880.

Pisałem w Czerwcu 1882.

---

[1] Obacz: Prof. Dr. Nowicki: Zapiski z fauny tatrzańskiéj (w Sprawozdaniach Komisyi fizyjogr. Tom I—IIIgo.). Zapiski fauniczne (w Spraw. Kom. fizyjogr. T. IV). Opis nowych członkonogów (Rocz. Tow. nauk. krak. Tom XLII).

Chilopoda. Latreille.

I. Fam. **Lithobiidae**. Newport.

1. *Lithobius forficatus* Linne. Najpospolitszy z wijów tatrzańskich; znachodziłem go od dolin aż do szczytów, na stronie południowéj zdaje się być mniéj pospolity niż na północnéj. Poronin, Gubałówka, Krupówki w Zakopaném; doliny: Strążysk, Miętusiéj, Małéj Łąki, Kościeliska, hale Pysznéj, przełęcz Pyszniańska, hale Kamienistéj i Tomanowéj, Czerwony Wierch, Krzesanica, Giewont, Kondratowa, Magóra, Jaworzynka, Nosal, Olczysko, Jaworzyna Rusinowa, Filipka, Waksmundzka polana, Gąsienicowe Stawy, Goryczkowa, dolina Wierch-Cichéj, Ciemnych Smereczyn, Nekcyrki, pod Krywaniem, przy Pięciu Stawach polskich, nad Morskiém Okiem, na Świnnicy, przy stawie Toporowym i Smereczyńskim, w Jaworzynie Spizkiéj, w Cisowéj Skale, na Holicy, w dolinie Białéj Wody.

2. *Lithobius nigrifrons* Latzel et Hasse [1]). Okazy posiadam z Kościeliskiéj doliny (w lesie między skałą Pisaną a halą Smytnią), z wschodniego brzegu Morskiego Oka (w krainie kosodrzewiny), z południowych stoków Giewontu, z lasu między Roztoką a Morskiém Okiem, z Łyséj polany, z Cisowéj skały i z Podupłazków. Częściéj znachodziłem go pod korą lub mchem niż pod głazami.

3. *Lithobius cyrtopus* Latzel [2]). Gatunek ten opisał Dr. Latzel wedle okazów w Czechach i na Szlązku zebranych, z Tatr posiadam go w dość znacznéj ilości okazów z krainy kosodrzewu na przełęczy Pysznéj, z hali Smytniéj, z wschodniego brzegu Morskiego Oka, z Kużnic zakopiańskich, z Krokwi, z Giewontu, z „Krakowa“ w dolinie Kościeliskiéj, ze szczytu i południowych stoków przełęczy Lilijowéj, z Świnnicy, z nad Zielonego i Czarnego Stawu Gąsienicowego, z szczytu Bystréj. Błyszcza, Kamienistéj, Babich Nóg, Krzesanicy, Czerwonych Wierchów. Krywania, Żółtéj Turni i Koszystéj.

4. *Lithobius mutabilis* L. Koch. Gatunek ten równie pospolity jak *L. forficatus* napotykałem w miejscowościach wymiénionych przy ostatnim.

5. *Lithobius mutabilis*, *Varietas*: *sudeticus* Latzel et Hasse. Odmiana ta uważana przez Dra Meinerta za identyczną z *L. suevicus*, lecz nieco ciemniejszéj barwy, oddzieloną została przez Dra Latzla (l. c. p. 101). Spotykałem ją w Tatrach w dość licznych okazach, szczególniéj na południowych stokach, jak na Czerwonych Wierchach, w dolinie Kamienistéj, Krywaniu, Bobrowcu, Goryczkowéj, Krokwi,

---

[1]) Vide Dr. Latzel: *Die Myriop. der österreich. - ungarisch. Monarchie* Tom I. pag. 71.

[2]) Carus: *Zool. Anzeiger* 1880, Nr. 55, pag. 225.

oraz przy Kuźnicach zakopiańskich, pod korą starych pni, jakotéż pod mchem okrywającym głazy.

6. *Lithobius erythrocephalus* C. Koch. Gatunek ten zbierałem w niewielu okazach przy Pięciu Stawach polskich, w reglu Magóry, na Krokwi, nad Czarnym Stawem Gąsienicowym, w lesie przy Jaworzynie Spizkiéj, u Małego Regla nad Jaszczurówką, w Roztoce, Holicy, przy Siklawie, w hali Goryczkowéj, w reglach Krywania, w Ciemniaku i w Cisowéj skale. W okolicy Krakowa napotykałem ten gatunek w lesie Tynieckim i na wzgórzach pod Pychowicami i Kostrzem.

7. *Lithobius muticus* C. Koch. W lesie przy Jaworzynie Spizkiéj, w reglach Holicy i w krainie kosodrzewiny nad Morskiém Okiem i nad Czarnym Stawem.

8. *Lithobius microps* Meinert. Nieliczne okazy zbierałem w lesie na Krupówkach, przy Kalatówkach, przy Skale Pisanéj, w krainie limby nad Morskiém Okiem, przy hali Ornak, przy wejściu do dolinki „Białego“ przy Zakopaném, przy tartaku na Łyséj polanie, w reglach Cisowéj Skały, w dolinie Białéj Wody, wśród wyrębów w Roztoce oraz na hali Goryczkowéj. [1]).

9. *Lithobius curtipes* C. Koch. Gatunek ten posiadam w 3 okazach z regli Krywania, Nekcyrki i Pięciu Stawów polskich.

Z rodzaju *Lithobius* charakterystycznémi dla Tatr zdają się być gatunki: *Lithobius cyrtopus*, *microps* i *muticus*, one téż zarazem, o ile poznać mogłem, są tu najrzadsze.

10. *Henicops fulvicornis* Meinert. Gatunek ten w całéj monarchii dość rzadki posiadam w dwóch okazach, złowionych przy Wielkim Stawie w dolinie Pięciu Stawów polskich.

II. Fam. Scolopendridae. Newport.

11. *Cryptops hortensis* Leach. Znajdowałem go pod korą, mchem lub kamieniami: przy Pięciu Stawach, w dolinie Kościeliskiéj, w Krokwi, w reglach Nosala, przy Jaworzynie Spizkiéj, przy drodze między Roztoką a Morskiém Okiem, na Cisowéj Skale, w Małym Reglu nad Jaszczurówką, przy hali Goryczkowéj i reglach Krywania.

III. Fam. Geophilidae. Leach.

12. *Geophilus ferrugineus* C. Koch. Według Dra Latzla jest ten gatunek dość rzadki w Austryi, zaś wedle Rosickego [2]) jest dość

---

[1]) Prof. Dr. Latzel nie zamieścił w dziele swém tego gatunku; znalazł go bowiem, jak mi o tém listownie doniósł, już po wydaniu piérwszego tomu dzieła swego, w górnych Węgrzech. On téż oznaczył nadesłane przezemnie okazy

[2]) F. Rosicky: *Die Myriopoden Böhmens.* 1876. (*Archiv für Landesdurchforschung von Böhmen.* Bd. III, 4. Abtheil).

„rozpowszechniony ale nie pospolity“ w Czechach. Zebrałem go: na Gubałówce (pod mchem), przy Jaszczurówce, przy Siklawie (tuż przy upływie z Pięciu Stawów) i w reglach Nosala.

Okazów z okolic tych jak i z okolic Krakowa niewiele dotychczas posiadam.

13. *Geophilus flavidus* C. Koch. Posiadam go w jednym tylko okazie z polany Filipki; natomiast w okolicach Krakowa jak w Mnikowie, na Bielanach, również w Ogrodzie botanicznym krakowskim jest pospolity.

14. *Geophilus longicornis* Leach. Pospolitszy w równinach niż w górach, gdzie, mimo pilnego szukania, zaledwo zebrałem dwa okazy w Nekcyrce.

15. *Geophilus longicornis*, *Varietas*: *Austriacus* Latzel. Zdaje się zastępować formę typową w górach; z równin posiadam go tylko w jednym okazie z lasu Tynieckiego. W Tatrach spotykałem go w Roztoce, na Nosalu (w reglach i na szczycie), w dolinie Białego, na kopie Kondrackiéj, na czubie Goryczkowéj.

16. *Geophilus proximus* C. Koch. Wedłng Dra Latzla identyczny z *Geophilus alpinus* Meinert. Dotychczas nie spotykałem go w dolinach, okazy posiadam z przełęczy pyszniańskiéj, z nad Pięciu Stawów, z doliny Kościeliskiéj, z nad Dwoistego Stawu Gąsienicowego, w reglach Nosala, w Roztoce i na Cisowéj Skale.

17. *Geophilus ~~proximus~~* C. Koch. Jedyny okaz i to niewyrosły posiadam z Krywania.

18. *Schendyla nemorensis* C. Koch. Posiadam w jednym okazie z brzegu wodospadu Siklawy. Drugi okaz mojego zbioru pochodzi z Kostrza pod Krakowem.

19. *Scolioplanes acuminatus* Leach. Nierzadki w Tatrach, okazy zebrałem: w Strążyskach, w lesie przy Kalatówkach, przy Jaszczurówce, w dolinie Kościeliskiéj, w Roztoce, w dolinie Białéj Wody, na Cisowéj Skale, Holicy, w reglach Krywania, Pięciu Stawach i Goryczkowéj.

20. *Scolioplanes crassipes* C. Koch. Gatunek ten, o ile zauważyłem, równie pospolity jak poprzedni, żyje w tych samych miejscowościach, nadto posiadam go jeszcze z polany Filipki, Babich Nóg, Bobrowca, Świstówki, Kamienistéj, Bystréj, Starorobociańskiéj Turni, Czerwonych Wierchów i t. p.

21. *Scolioplanes pusillus* Selivanoff. Niewymieniony w dziele Dra Latzla. Znachodzi się dość rzadko pod kamieniami lub mchem, w reglach i krainie kosodrzewiny w Magórze, przy hali Smytni i Ornaku, w Roztoce i dolinie „Białego“, w Wierchcichéj, Olczysku, Goryczkowéj, Pięciu Stawach, Krywaniu. Z okolic Krakowa posiadam okaz jeden z Tyńca.

Symphyla. Ryder.

IV. Fam. **Scolopendrellidae.**

22. *Scolopendrella pilosula* Latzel. - Cisowa Skała, Holica, Pięć Stawów. Żyje pod kamieniami głęboko w ziemi osadzonémi, jest trudny do schwytania, gdyż szybkiémi ruchami prędko ukryje się w ziemi. Oprócz niego znalazłem jeszcze inny gatunek z tego rodzaju, t. j. *Scol immaculata* Newp. w okolicach Krakowa.

Colobognatha. Brandt.

V. Fam. **Polyzonidae.** Brandt.

23. *Polyzonium Germanicum* Brandt. Kilka okazów z Kościeliskiéj doliny, Roztoki oraz lasu między Roztoką a Morskiém Okiem. Znachodzi się téż tu i ówdzie w okolicach Krakowa.

Chilognatha. Latreille.

VI. Fam. **Julidae.** Linn.

24. *Julus sabulosus* Fabr. Gatunek ten pospolity w równinach, rzadkim jest w Tatrach. Posiadam go tylko z doliny Białéj Wody.

25. *Julus foetidus* C. Koch. Dość rozpowszechniony w Tatrach, szczególniéj w miejscach ocieplonych jak: Kopa Kondracka, Gubałówka, Giewont, Strążyska, Holica, Nosal (szczyt), Jaworzyna Rusinowa, Mała Koszysta, Żółta Turnia i t. p. Najwięcéj okazów znalazłem na Bystréj.

26. *Julus luridus* C. Koch. Jedyny okaz z Krywania.

27. *Julus fasciatus* C. Koch. Dwa okazy, z tych ♂ barwy ciemnéj mam z Wołoszyna.

28. *Julus punctatus* C. Koch. Regle Nosala i Roztoka.

29. *Julus fallax* Meinert. Najpospolitszy z krocionogów tatrzańskich; znachodzi się wszędzie w niższych i wyższych miejscowościach. Najliczniéj napotkałem go na przełęczy Lilijowéj (na galicyjskiéj stronie), Małéj Świnnicy, Koszystéj i Wołoszynie. Na błotach przy Toporowym Stawie znachodziłem pod mchem wiele młodych okazów.

VII. Fam. **Craspedosomidae.**

30. *Craspedosoma fasciatum. Varietas: punctulatum* Latzel. Znalazłem w jednym okazie nad Wielkim Stawem w dolinie Pięciu Stawów polskich.

31. *Megalosoma carpathicum* Latzel. Gatunek ten zaliczam do charakterystycznych dla Tatr, zbierałem go na przełęczy Pyszniańskiéj, w Lilijowéj, przy Morskiém Oku, Pięciu Stawach, pod Świnnicą, na Krywaniu, Wołoszynie, Koszystéj, na Waksmundzkiéj polanie, w Strążyskach, w Kościeliskiéj dolinie (przy Skale Pisanéj), w Jaworzynce przy Zakopaném. Prof. Dr. LATZEL zebrał go w górnéj części doliny Kolbachu, przy Pięciu Stawach węgierskich i Szczyrbskim Stawie.

VIII. Fam. **Polydesmidae.**

32. *Polydesmus complanatus* autorum. Pospolity, szczególniéj na południowych zboczach, nierzadki w dolinie Pięciu Stawów, w Roztoce, na Holicy, na Wołoszynie, na Koszystéj, Żółtéj i Pośredniéj Turni, Tomanowéj, w dolinie Wierchcichéj, Kamienistéj i t. p.

33. *Polydesmus tatranus* Latzel. Nowy ten dla fauny austryjackiéj gatunek napotykałem w niewielu okazach przy Pięciu Stawach polskich, przy wejściu do doliny Strążysk, na Bystréj i Żółtéj Turni. Prof. Dr. LATZEL posiada okazy z Kolbachu.

34. *Strongylosoma pallipes* Olivier. Gatunek ten dość pospolity w równinach znalazłem w nielicznych okazach w Strążyskach i Kalatówkach.

IX. Fam. **Blaniulidae.** Fabricius.

35. *Blaniulus guttulatus* Fabr. Jeden okaz znalazłem na samym szczycie Nosala pod kamieniami.

X. Fam. **Glomeridae.**

36. *Glomeris hexasticha* Brandt. Liczne okazy przy Siklawicy w dolinie Strążysk, na Krywaniu, w Wierchcichéj i na Wołoszynie.

37. *Glomeris Mniszechii* Now. Pospolitsza od poprzedniéj znachodzi się w lasach przy Poroninie, Olczysku, Kalatówkach, Strążyskach, Krywaniu, Nekcyrce, Małéj Łące, Chochołowskiéj dolinie, Kościeliskiéj dolinie i t. p.

38. *Glomeris carpathica* Latzel. Pospolita w Strążyskach, na Nosalu, w Roztoce, w Jaworzynie Rusinowéj, na Holicy, w Nekcyrce, przy Toporowym Stawie, Toporowéj Cyrli, w dolinie Kościeliskiéj, na Krywaniu. Prof. Dr. LATZEL zbierał ją w okolicy Szmeksu, według niego sporadycznie pojawia się téż w Tyrolu i Austryi wyższéj.

39. *Glomeris connexa* C. Koch. Kilka okazów posiadam z Krywania, Polskiego Grzebienia, Cisowéj Skały i doliny Białéj Wody.